

Naissaarissa ei ole suuria ihmismassoja, vaan seurana on usein vain suolainen tuuli ja hiljaisuus.

Metsät ovat kuin ulkoilmamuseo.

Sotamuseo sijaitsee neuvostoupseerin vanhassa kodissa.

Hylätty sotakalusto luo aavemaisen tunnelman.

Saaren hienohiekkaiset rannat tarjoavat rauhallisen keitaan Tallinnan hulinasta.

JUHA BOIJER

FAKTA

Naissaari

- **Naissaareen** pääsee säännöllisesti touku-kuusta syyskuuhun eri laivalinjoilla.
- **Suurin alus** on 300-paikkainen Sunlinesin Strande, joka lähtee Linnahallin satamasta. Matka-aika on tunnin, ja edestakainen lippu maksaa 22 euroa.
- **Piritan venekerho** vastapäättä voi hypätä Monica-laivan kyytiin. Matka-aikaa on saman verran.
- **Myös Merimuseo** Lennusadamilta pääsee Naissaareen kahdellakin eri aluksella.
- **Oma venekin** vie perille. Naissaarissa on vierasvenesatama.
- **Aikataulut, hintatiedot** sekä kaikki matkaan liittyvät linkit löytyvät Visit Tallinn -sivustolta, jossa esitellään myös muut lähi-saaret Prangli ja Aegna.
- **Naissaaren eri** polut, kohteet, sotilaskuorma-autoretket, muutaman kilometrin junajajun varaus sekä majoituspalvelut löytyvät osoitteista naissaar.ee ja visitestonia.com.
- **Sotamuseon tiedot** naissaareskeskus.ee.

Turkulainen Seija Somerpalo piti Naissaarta kiehtovana.

Naissaari on Tallinnan rauhallinen saarihelmi

Vain tunnin laivamatkan päässä Tallinnan vilkseestä sijaitsee paikka, jossa aika tuntuu pysähtyneen. Suomenlahden syleilyssä lepää vihreä saari, jonka hiljaisuus kätkee sisäänsä kerroksellisen historian.

Katarina Boijer
TS NAISSAARI

9 neliökilometrin kokoinen luonnonsuojelualue Naissaari tarkoittaa kirjaimellisesti ”naisten saarta.” Pohjoisten kansojen historioitsija Adam Bremeniläinen kuvaili jo 1000-luvulla paikkaa nimellä Terra Feminarum-naisten maa. Sen sotaisten asukkaiden kerrottiin kasvattavan tyttölapsen

sotureiksi ja myyvän poikansa orjiksi. Legenda on toki liioiteltu, mutta nimi jäi elämään.

Enemmän kuin hurjista amatsoneistaan, saari tunnetaan sotahistoriastaan. Venäjän keisarikunta alkoi rakentaa saarelle linnoituksia ennen ensimmäistä maailmansotaa osana Pietari Suuren merilinnoitusta. Samalla rakennettiin kapearaiteinen rautatie, jonka kokonaispituus oli lähes 40 kilometriä. Osa tästä historiallisesta radasta on edelleen käytössä matkailijoille.

Saari on ollut niin Venäjän, Saksan kuin Neuvostoliitonkin sotilastukikohta. Neuvostoajana saari oli suljettu sotilasalue, ja se pysyi säpissä noin 50 vuotta. Edes merikartoista sitä ei löytynyt, eikä siviileillä ollut saarelle asiaa.

Paikalliset asukkaat oli karkotettu saarelta kolme kertaa. 1700-luvulla, ensimmäisen maailmansodan alla, sekä vuonna 1940 kun neuvostoarmeija valtasi saaren. Merimiinoja valmistava tehdas toimi vuoteen 1990 asti. Miinoja valmistettiin hui-maa vauhtia, useita satoja päivässä.

Nyt ruostuneet merimiinat piilevät metsän siimeksessä, lippupankojen juurella ja jopa kukkaistutusten alustoina. Hylätty tykkipatterit ja rujojen kauniit junavaunut muistuttavat nekin saaren strategisesta menneisyydestä Itämeren lukkona.

Saarella oli myös vankileiri. Teloitet-tujen poliittisten vankien muistomerkki löytyy metsästä.

Sotamuseossa voi käydä aikamatkalla menneisyyteen. Museo ja näyttely sijait-

sevat pienessä neuvostoajan aliupseerin kodissa, ja esillä on valokuvia, astioita, propagandajulkaisuja, sotilaiden varusteita, kranaatinirpaleita ja muita esineitä. Museo on suunniteltu humoristisella otteella. Mallinuket tuovat autenttista tunnelmaa, ja yksi herra istuu jopa vessassa revitty sanomalehti käissään. Museo on auki kesäisin, ja sinne täytyy tehdä varaus etukäteen.

Naissaari ei kuitenkaan ole vain sotahistorian museo. Se on luonnonpuisto, jossa yltäkyläiset marjamättäät, hiekkarannat ja merituulen tuoksu kohtaavat, ja jossa kulttuuri elää vahvana muun muassa Nargen-musiikkifestivaalin ansiosta.

Eläimiäkin on runsaasti. Eläintarhasta on tuotu saarelle metsäkauriita, villisi-at ovat rohkeasti vain uineet paikalle, ja metsissä vipeltää myös kettuja, näätäjä ja jäniksiä. Merikotka pesii saarella, samaten kuin iso joukko saaristolintuja. Naissaari on tunnettu myös satojen sammal- ja jäkälälajien kotipaikkana.

Saarella voi kävellä missä vaan, mutta virallisia patikointireittejä on kolme. Luontoreitti on 11 kilometriä pitkä, ja siinä näkee esimerkiksi puutarhoja, saaren korkeimman huipun sekä miinavaraston. Polku on merkattu vihreä-valkoisin merkein.

Eteläinen reitti on saman mittainen, ja vastaan tulee kirkko sekä Sepan tila, jossa syntyi kuuluisa optikkoinsinööri ja keksijä Bernhard Schmidt. Reitti kulkee suurimmalta osin päteillä, ja sen värit ovat sininen ja valkoinen.

Pohjoispolku on seitsemän kilometrin pituinen, ja se tunnetaan sotilaallisena reittinä. Matka taitetaan rannikko pitkin pohjoiskärkeen asti. Reitillä ovat kaikki tunnetuimmat sotilaskohteet, sekä saaren kärjen majakka. Kipuamista on yli 200 askelmaa. Reittimerkit ovat punavalkoisia.

Luonnossa kävely on aina miellyttävää, mutta kunnolliset kengät on hyvä laittaa jalkaan.

Pehmeillä hiekkadyneillä kävely on myös raskasta, ja piikikkaita, matalia

ruusupensaita on ranta täynnä. Soraisilla päteillä kävely on helpompaa, mutta huoltamattomat tiet ovat kuoppaisia ja kivisiä. Helpotusta taivaltamiseen tuovat vuokratavat polkupyörät, mutta niilläkään ei ole helppoa hiekkassa suhailla.

Kätevin etenemisväline on sotilaskuorma-auto. Opastetut retket jytistävät kaikilla tärkeimmillä nähtävyyksillä. Kyytiin mahtuu 10 henkeä, ja ennenkaikkea lapsille reissu on elämys.

Jos päivämatka tuntuu liian lyhyeltä, Naissaarissa voi myös yöpyä. Majatalo on iso, ja siellä on myös ravintola sekä sauna. Hinta on 22 euroa yöltä.

Saarelta löytyi myös ryhmä suomalaisia päivämatkalla.

Tuglas on Suomen vanhin ja suurin Viro-seura. He järjestävät myös eritasoisia virokielen kursseja, ja Naissaaren tutustui iloinen ryhmä tuglaslaisia virolaisen oppaan johdolla. Viroa täytyi puhua, mutta suomen kieli oli sallittua taas kurssin jälkeen. Laivalla takaisin Tallinnaan Turun mur-

re soljui pehmeästi, kun **Seija Somerpalo** kertoi kokemuksistaan. Virossa jo vuosikymmeniä käynyt Somerpalo on entinen kieltenopettaja, lentopallovalmentaja sekä Turun matkailuopas. Hänellä riitti kiehtovia juttuja Neuvosto-Virosta sekä maan kehityksestä. Naissaarella hän oli ensimmäistä kertaa.

– Minusta saaren upeat hiekkarannat ja luonnontilassa oleva luonto vat kiehtovia. Ja on upeaa, että paikka on jätetty luonnontilaan. Jos puu vaikka kaatuu, se saa jäädä siihen. Ihan kuin Ruissalossa’, Somerpalo kehaisee.

– Mutta Neuvostoliiton jättämät jäljet ovat surullista nähtävää. Tarinat historiasta olivat koskettavia. Olen aktiivinen Viro-harrastaja, ja samankaltaiset tapahtumat ovat tuttuja, mutta tekee aina paha kuunnella kuinka ihmiset on ajettu pois kodeistaan. Täällä oli kymmenittäin huiloita jo tsarin aikana, ja ihmisiä asui saarella satoja. Ja niin vaan heidät häädettiin.

Somerpalo sanoo oppaan kertoneen että

kuorma-auton lavat oli rakennettu Neuvostoliiton jättämien traktorien jatkeeksi.

– Siinä me sitten rytkytelimme menemään pitkin huonoja teitä. Lavalle kapaaminen oli huterien metallitikkaiden vuoksi jännittävää. Näin kuinka kouluais-lauma onnistui hujauksessa kiipeämään huipulle, mutta ajatus portaista oli liikaa.

Hän seuraa saaren kehitystä mielenkiinnolla.

– Koska laivamatka on lyhyt, varmaan turisteja alkaa tulemaan enemmänkin. Ehkä toistaiseksi ei olla ihan herätty matkailijoihin. Opasteitakaan ei liiemmästi ole. Mutta se on myös osa paikan alkukantaista viehätystä, hän päättää.

Entisessä suljetusta saaresta on kuorittunut ainutlaatuinen luonto- ja kulttuurikohte. Se seisoo Suomenlahdessa muutoksen symbolina ja osoituksena siitä, miten luonto ottaa lopulta omansa takaisin ja miten salaperäinen menneisyys voi muuttua tulevaisuuden vetovoimaksi.